

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PŘÍČINY VZNIKU KRIMINALITY DĚTÍ
A MLÁDEŽE**

Autor práce: Simona Šimáňová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Milanovi Kocíkovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠIMÁŇOVÁ, S., DiS. *Příčiny vzniku kriminality dětí a mládeže : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú., 2019. 56 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Milan Kocík

Klíčová slova: dítě, kriminalita, mladiství, nezletilí, prevence, rodina

Bakalářská práce popisuje téma příčiny vzniku kriminality dětí a mládeže. Je zaměřena na charakteristiku kriminality, vymezuje nejdůležitější pojmy vztahující se k tématu. Poukazuje na příčiny vzniku tohoto patologického jevu, a to se zaměřením na rodinné prostředí, školní prostředí, trávení volného času, drogy a také na prevenci, díky níž se může kriminalita snižovat. Další část práce bude zaměřena na příběhy dětí a mladistvých, kteří mají s kriminalitou zkušenosti. Jako metodu výzkumu byly vybrány kazuistiky. Informace jsou získány přímo od dětí a mladistvých, kteří mi svůj příběh odvyprávěli. Hlavním cílem kazuistik je zaměřit se na nejčastější příčiny vzniku kriminality, v jakém prostředí žijí, s jakými trestnými činy mají zkušenosti, a jak za ně byli potrestáni.

ABSTRACT

ŠIMÁŇOVÁ, S., DiS. *Causes of the Crime of Children and Youth* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, z. ú., 2019. 56 p. Supervisor : Mgr. Milan Kocík

Key words: child, crime, juveniles, minors, prevention, family

Bachelor thesis describes the causes of crime committed by children and adults. It is focused on characteristics of crime and delimits the most important terms which are connected with this topic. It points out to causes of this pathological phenomenon with focusing on family environment, school environment, leisure time activities, drugs and also prevention which can decrease the crime. Next part of this work will be focused on stories from children and adults who have experience with crime. Case studies were chosen as method of research. I get information from children and adults who told me their stories. The main aim is to focus on most often causes of crime, in which environment they live, which crimes they commit and if they were punished for them.

Obsah

ÚVOD	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Kriminalita jako pojem	10
3 Základní pojmy	16
3.1 Dítě.....	16
3.2 Nezletilý.....	16
3.3 Mladistvý	16
3.4 Zletilý.....	17
3.5 Mládež.....	17
3.6 Trestný čin	18
3.7 Delikvence	18
3.8 Provinění.....	19
4 Příčiny vzniku kriminality dětí a mládeže	20
4.1 Rodinné prostředí.....	24
4.2 Školní prostředí.....	25
4.3 Trávení volného času	27
4.4 Poruchy chování.....	29
4.1.1 Disociální chování.....	30
4.1.2 Asociální chování.....	31
4.1.3 Antisociální chování	31
4.5 Drogy	33
4.6 Vliv médií	35
5 Prevence	38
5.1 Primární prevence	42
5.2 Sekundární prevence.....	43
5.3 Terciární prevence	44
6 Kazuistiky	45
6.1 Kazuistiky mladistvých.....	45
6.1.1 Kazuistika č. 1.....	46
6.1.2 Kazuistika č. 2.....	47
6.1.3 Kazuistika č. 3.....	48

6.2 Zhodnocení případových studií.....	49
Závěr.....	52
Seznam použitých zdrojů	54

ÚVOD

Kriminalita páchaná dětmi nebo mladistvými je v dnešní době hodně diskutované téma. Často je zmíněno v médiích, ať v televizi, na internetu nebo v novinách, a nebo s ní máme vlastní zkušenosti. V mnoha případech se jedná o závažné kriminální činy, které jsou provázané zvyšující se brutalitou a bezohledností. Je nutné této problematice věnovat pozornost, protože může být kdokoli z nás obětí jejich činů.

Trestné činy mladých lidí jsou vizitkou naší společnosti, které představují veliký problém. Poukazuje to na styl naší výchovy a na funkčnost našich rodin. Rodina je nejdůležitější skupina osob, jak pro děti, tak pro mladistvé. Nejbližšími jsou ovlivňováni již od narození, učeni správnému chování a jednání. To vše ale může být podceňováno, pokud se dítě dostane do neúplné rodiny. V těchto rodinách to rodiče mívají většinou velice náročné. Plně se věnovat dítěti a vydělávat dostatečné finance není nic jednoduchého. V mnoha případech se dává přednost vydělávání peněz na uživení rodiny oproti dostatečné výchově. Což samozřejmě není špatně, ale dítě nedostává to, co by si zasloužilo.

Také nefunkčnost rodiny je problém. Špatně zvolený styl výchovy, časté hádky mezi rodiči nebo fyzické napadání není pro dítě či mladistvého správný příklad. Často v těchto rodinách dítě nechce být. Začne utíkat z domova, přestane poslouchat rodiče, to vše je jen krůček k páchání kriminálních činů.

Děti a mladiství jsou ve věku, kdy jsou hodně ovlivnitelní. Ovlivňuje je nejen rodina, která by pro ně měla být nejdůležitějším vzorem, ale také na ně působí jejich vrstevníci. Se svými přáteli často tráví většinu svého volného času, ale ne vždy ho využívají správně. Ze zvědavosti mohou experimentovat s drogami, cigaretami nebo alkoholem, ničit veřejný majetek nebo kohokoli fyzicky napadat. Problém nastává i tehdy, chce – li se mladiství nebo dítě dostat do nějaké party. Často přijetí do party znamená podstoupit nějaký úkol. Může se jednat o krádež, šikanu nebo poškození cizí věci.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zaměřit se na kriminalitu u dětí a mládeže, na příčiny, které je vedou ke kriminalitě a na prevenci proti trestné činnosti. Tohoto cíle bude dosaženo pomocí převážně literární zdrojů. Vedlejším cílem bude pomocí několika kazuistik zjistit trestné činy, se kterými mají děti a mladiství zkušenosti, jak za ně byli potrestáni, a jak veliký vliv na ně mají rodiče, škola a vrstevníci.

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí. První část bakalářské práce bude teoretickou částí, ve které budou zmíněny všechny základní pojmy ohledně kriminality dětí a mládeže. V první kapitole bude zmíněn význam slova kriminalita a popsány nejčastější kriminální činy. Druhá kapitola bude zaměřena na všechny základní pojmy vztahující se ke kriminalitě dětí a mládeže. Další kapitola se bude zaměřovat na příčiny vzniku kriminality dětí a mládeže. Tím je spojeno rodinné prostředí, školní prostředí a vliv vrstevníků. Také se do této kapitoly musí zařadit vliv médií, užívání návykových látek a popřípadě poruchy chování. Poslední kapitolou je prevence, která má zabránit páchání trestných činů. Bude popsána primární prevence, sekundární prevence a také terciární prevence.

Druhá část bakalářské práce bude praktickou částí, která bude za pomoci kazuistik zjišťovat trestné činy, se kterými mají děti a mladiství největší zkušenosti, a jak za spáchané trestné činy byli potrestáni. Pomocí kazuistik se bude také zjišťovat, jak na děti a mladistvé, a na jejich kriminální chování mají vliv rodiče a úplná či neúplná rodina, škola a vrstevníci.

2 Kriminalita jako pojem

„Pod pojmem kriminalita mládeže je třeba rozumět páchaní činů, které kdyby byly páchany zletilými, by byly považovány za trestný čin“.¹

Jedná se o velmi závažný a společensky nebezpečný jev. Tyto sociálně patologické jevy jsou ve společnosti nežádoucí, proto je na ně kladena vysoká pozornost. Na kriminalitu se zaměřuje několik vědních disciplín a také několik různých odborníků, kteří se snaží tento problém řešit zejména proto, aby byla ochráněna společnost, a také se zaměřují na to, jak správně zacházet s pachateli kriminální činů.²

Kriminalita, neboli zločinnost, je nejzávažnější sociálně patologický jev, který kriminologie rozlišuje do dvou druhů:³

1. užší: legální (juristické) pojetí kriminality

„Je shodné s trestně právním pojmem. Kriminalitou chápeme souhrn jednání, která trestní právo posuzuje jako trestné činy, a její úroveň vyjadřuje souhrn evidovaných trestných činů.“⁴

Do užšího pojetí kriminality se zahrnují veškeré aktivity orgánů činných v trestním řízení, čímž je policie a vězeňské orgány. Úkolem této politiky je působit na trestní legislativu, sankční systém, trestní řízení a výkon sankcí. Také se snaží upravit definice trestního činu pomocí návodů a doporučení.⁵

2. širší – sociologické pojetí kriminality

„Je na trestním právu nezávislé a umožňuje kritický přístup k platnému trestnímu právu. Toto pojetí při posuzování obsahu kriminality klade důraz na úmyslné

¹OSMANČÍK, Otakar a Zdeněk ŠVANCAR. *Kriminalita mládeže: studie o mladistvých delikventech*. Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů, 1969. 10s.

²FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 169 s. ISBN 978-80-247-5046-0.

³ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 79 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁴ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 79 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁵ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. 11 s. ISBN 80-86795-05-5.

porušení trestně právních norem a do celkové úrovně kriminality zahrnuje i činy označované jako latentní kriminalita a některé závažné sociálně patologické jevy.“⁶

„Je orientována na systém sociální kontroly kriminality v celé její šíři. Zahrnuje vedle trestní politiky i širokou oblast politiky sociální a ekonomické, školské, zdravotní, migrační aj. Řeší široké spektrum problémů např. nezaměstnanost, návykové látky, minority a mnohé další.“⁷

Kriminalitou se nezabývá pouze kriminologie, ale také jiné kriminální vědy. Do těchto věd se řadí trestně právní věda, kriminalistika, sociologie, psychologie, soudní psychiatrie, pedagogika a penologie. Každá věda kriminalitu řeší z jiného pohledu a jinými metodami.⁸

Termíny používané v teoretické, obecné části kriminologie a v kriminologii aplikované:

Kriminalita obecná

Jedná se o kriminologický pojem, do kterého se zařazuje:

a) Kriminalita majetková

„Jednání spočívá v útoku proti cizímu majetku. Kriminologický pojem má tři pojetí:

- 1. získání majetku – krádež, podvod, zpronevěra,*
- 2. poškození majetku – poškozování cizí věci,*
- 3. využití trestné činnosti jiného – podílnictví.“⁹*

⁶ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 79-80s. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. 11 s. ISBN 80-86795-05-5.

⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 80s. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁹ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 82s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Dle celkové registrované kriminality se jedná o nejčastější druh kriminality, je páchána více než z 60 %. Do této kriminality jsou zapojené také děti a mladiství, kteří páchají převážně krádeže a vloupání. V dřívější době se majetková kriminalita spojovala s chudobou a bídou. Byla nazývána jako kriminalita z nouze. Po čase nastal hospodářský vzestup a růst životní úrovně, ale majetkovou trestnou činnost to neovlivnilo a začala se tato kriminalita nazývat jako kriminalita z blahobytu.¹⁰

b) Kriminalita násilná

Do této kriminality se zařazuje mnoho trestných činů. Dle všech registrovaných trestných činů je násilná kriminalita páchána méně než z 10 %. Jedná se o jakýkoliv druh agresivity. Patří sem fyzické násilí vůči jiné osobě, jako je vražda, ublížení na zdraví a také psychické násilí a násilí proti věcem.¹¹

c) Kriminalita mravnostní

Do mravnostní kriminality se zahrnují dva základní okruhy a těmi jsou:

1. kriminalita sexuální

„Jedná se o ukájení pohlavního pudu ve společensky netolerované formě především proti vůli jiné osoby, nebo nerespektování trestním právem stanoveného počátečního věku pro sexuální chování, a kde tak hrozí nebezpečí poškození tělesného, duševního a mravního vývoje – především znásilnění, pohlavní zneužívání.

2. kriminalita spjatá s prostitucí

Prostituce je spojována s kuplířstvím a obchodováním s lidmi, doprovázena je kriminalitou násilnou a majetkovou, často páchána organizovanou formou.“¹²

¹⁰ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 83s. ISBN 978-80-7380-312-4.

¹¹ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 84 – 85s. ISBN 978-80-7380-312-4.

¹² ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 83 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Dělení kriminality podle prokázaných trestných činů:

1. Kriminalita latentní (skrytá)

Jedná se o kriminalitu, o které orgány činné v trestním řízení nevědí, jelikož nebyla oznámena z nejrůznějších důvodů. Do latentní, neboli skryté kriminality, se ale také řadí kriminální činy, o kterých orgány činné v trestním řízení vědí, ale nenašly pachatele, nebo na nahlášenou kriminalitu nereagovaly.

Počet latentní kriminality není nikde přesně určen, jelikož jak je výše zmíněno jedná se převážně o nenahlášené kriminální činy. Snaží se je vyhledat pomocí kriminologických výzkumů. Jeden z výzkumů se nazývá viktimologický výzkum. Jedná se o vyhledávání obětí kriminálních činů u vybraných vzorků obyvatel. V tomto výzkumu se neobjevuje pouze latentní kriminalita, ale také sociálně patologické jevy, které nejsou přínosné pro společnost, ale neposuzují se jako trestný čin.¹³

Informace o latentní kriminalitě se získávají také pomocí selfreportů. Jsou to výzkumy pachatelů trestných činů. Jedná se o dotazování respondentů, kteří se v minulosti mohli dopustit trestných činů. Zaměřují se převážně na mládež. Tento druh výzkumu nebývá úplně přesný, jelikož respondenti nemusí odpovědět pravdu ohledně trestných činů, nebo uvedou jiné trestné činy. S tímto výzkumem je spojen i výzkum třetích osob. V tomto případě jsou respondenti dotazováni, zda nebyli svědky nějaké trestné činnosti, nebo se o ní nějak nedozvěděli. I v tomto výzkumu nemusí být uvedeny přesné informace.

Expertní šetření je další způsob získávání informací o latentní kriminalitě. Používá se v případě, kdy jsou ostatní způsoby výzkumu nevyužitelné. Jedná se tedy o odhady odborníků, kteří se s kriminalitou profesně setkávají.

Pro získání dostatečných informací se také používají experimenty, zúčastněné pozorování nebo odhady latence pomocí matematického modelování. Všechny tyto výše uvedené způsoby výzkumu napomáhají k upřesnění latentní kriminality, ale žádné nejsou přesné.¹⁴

¹³ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 82s. ISBN 978-80-7380-312-4.

¹⁴ *Kriminologie: Stav, struktura a dynamika kriminality* [online]. [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/stav>

2. Kriminalita registrovaná

Registrovaná kriminalita je kriminalita, která je evidovaná v oficiálních statistikách. Tuto statistiku zpracovávají orgány činné v trestním řízení, do kterých se řadí policie, státní zastupitelé a soudy.

První oficiální kriminální statistiky se začaly zaznamenávat od 20. let 19. století ve Francii. Tyto údaje využíval advokát Jacques Guerry de Champneuf a fyzik Adolphe Quetelet, který se nezabýval pouze registrovanou kriminalitou, ale také latentní kriminalitou.

V České republice se v jednotlivých statistikách objevují rozdíly, jelikož statisticky podložená kriminalita není dostatečně sjednocena a koordinována. Zpracovává ji Policie ČR podle nařízení Ministerstva vnitra ČR a státní zastupitelé a soudy podle nařízení Ministerstva spravedlnosti.

Policejní kriminální statistiky jsou, co se týká rozsahu kriminality, nejúplnější a nejpřesnější, jelikož jsou časově nejbližší k době spáchání trestního činu. Evidují údaje nejen o trestních činech, ale také o pachatelích a obětech. O obětech se sepisuje i soukromá statistika, ve které jsou o nich evidovány veškeré informace. Soukromé statistiky sepisují zejména nestátní organizace, které pomáhají obětem trestných činů, například Bílý kruh bezpečí. Jako zdroj dalších informací se používají i statistiky pomocných orgánů v trestním řízení. Jedná se o informace podávané Probační a mediační službou ČR, Vězeňskou službou ČR, Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvem zdravotnictví ČR a Českým statistickým úřadem ČR.

Státní zastupitelé a soudy evidují údaje o známých pachatelích, obžalovaných osobách a osobách pravomocně odsouzených. Zapisují počet trestných činů, uložené tresty a ochranná opatření.¹⁵

¹⁵*Kriminologie: Stav, struktura a dynamika kriminality* [online]. [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/stav>

Dělení kriminality podle společenských vrstev:

1. Kriminalita bílých límečků

Je spojena s osobami z vyšší sociální vrstvy a jejich profesní aktivitou. Toto páchaní způsobuje velké finanční škody, které ovšem nejsou kriminalizovány, a osoby páchající tuto trestnou činnost nejsou potrestány.

2. Kriminalita modrých límečků

Zařazuje se do ní běžná obecná kriminalita. Tuto kriminalitu páchají nejčastěji osoby z nižších sociálních vrstev. Na tyto činy se policie zaměřuje, a podle této aktivity se vytváří statistika kriminality.

3 Základní pojmy

3.1 Dítě

„Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dovršeno dříve.“¹⁶

Jinou definici můžeme najít také v trestním zákoníku, ve kterém se přímo uvádí, že *„dítětem se rozumí osoba mladší 18 let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.“*

3.2 Nezletilý

Nezletilý je každá osoba, která nedovršila osmnáctého roku a ani nenabyla zletilosti přiznáním či uzavřením manželství. Je to tedy osoba od narození až po dovršení zletilosti. Dle § 31 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, *„se má za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním, co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.“*

Dle zákona č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník, tresty nezletilým ukládá zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Pouze se souhlasem zákona o soudnictví ve věcech mládeže může sankce ukládat i trestní zákoník.

3.3 Mladistvý

Dle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, a o znění některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), je stanoveno, že pokud není stanoveno jinak, pak se rozumí:

- a) *„mládeží dětí a mladiství,*
- b) *dítětem mladším patnácti let ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku*
- c) *mladistvý ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.“*

¹⁶Úmluva o právech dítěte a související dokumenty. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. 3 s. ISBN 978-80-7421-120-1.

Dle zákona č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník, soud přihlíží na věk pachatele, proto trestný čin spáchaný mladistvým je považován za polehčující okolnost. Může mu být nařízeno výchovné opatření jak samostatně, tak s přiměřeným omezením nebo přiměřenou povinností. Sankce mladistvým ve většině případů ukládá zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Tresty může stanovit i trestní zákoník, pokud tak ovšem určí zákon o soudnictví ve věcech mládeže.

3.4 Zletilý

Zletilým se stává osoba dle § 30 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, která již dovršila osmnáctého roku a tím se stává plně svéprávnou. Svéprávnost se může také přiznat před osmnáctým rokem a to tím, že je mu svéprávnost přiznána, nebo uzavřením manželství. Takto nabytá svéprávnost se neruší ani nezaniká ukončením manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Zákona č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník, určuje zletilému tresty za spáchané trestné činy. Zletilý je plně odpovědný za své činy (pokud mu tedy nebyla právní odpovědnost zrušena). Tresty jsou spravedlivé vůči spáchanému trestnému činu. Zohledňují se veškeré okolnosti, které zletilého vedly ke spáchání trestného činu.

3.5 Mládež

„Mládež lze definovat jako věkovou skupinu, která je vymezena jakýmsi překlenovacím obdobím mezi dětstvím a dospělostí, v němž je završen fyzický, ale především psychosociální vývoj včetně profesní přípravy.“¹⁷

V pojmu mládež není určena horní věková hranice. Někteří jedinci se do tohoto pojmu ani nezařazují. Vědci se domnívají, že nejvyšší věková hranice je 25 let, jelikož ve věku 25-30 let se skupiny mládeže rozpadají. Velice důležité je pro jedince v tomto věku sociální opora, při které potřebují vnímat oporu, ocenění, obdiv.¹⁸

¹⁷SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 23 s. ISBN 978-80-247-2907-7.

¹⁸SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 22-23 s. ISBN 978-80-247-2907-7.

Do charakteristiky mládeže se řadí:

- „měnící se závislost na rodině, postupné osamostatňování,
- intenzivní příprava na profesi, dokončení volby povolání a stabilizace v něm,
- specifický způsob života, zdůrazňující aktivity ve skupinách vrstevníků, převaha zábavných činností,
- zvláštní psychické rysy a radikalismus postojů, zvýšená kritičnost a morální citlivost.“¹⁹

3.6 Trestný čin

Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník se trestným činem rozumí: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“

Trestný čin se dělí na dva druhy a těmi jsou:

a) přečiny

Do přečinů se zahrnují všechny nedbalostní trestné činy, ale také úmyslné trestné činy, za které je možné uložit trest odnětí svobody s horní hranicí pěti let.

b) zločiny

Zločinem se stává každý trestný čin, který není podle trestního zákona přečin. Do zločinů se zařazují i úmyslné trestné činy, které se nazývají zvláště závažné zločiny. Za tyto zločiny trestní zákon udělí trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně deset let.²⁰

3.7 Delikvence

Jedná se o chování, které je ve společnosti nepřijatelné. Je velice často spojené s nežádoucím chováním dětí a mladistvých. Můžeme se také setkat s pojmem juvenilní delikvence, které je spojeno s nevhodným chováním dětí a mladistvých. Toto chování

¹⁹SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 23 s. ISBN 978-80-247-2907-7.

²⁰Zákony pro lidi: *Trestní zákoník* [online]. AION CS, s. r. o. 2010-2018, 2018 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

není spojeno jen s kriminalitou. Do delikvence se zařazují i různé přestupky, a jak je již zmíněno, také trestní činnost u osob mladších 15 let, kterým z důvodu věku nelze uložit trest dle trestněprávních norem.

Pojem delikvence byl vždy zařazován do právní disciplíny, jelikož se jedná o společensky nepřijatelné chování, které je následně sankcionováno. Dnes se tímto pojmem zabývají i humanitární disciplíny, jako je sociologie, psychologie nebo pedagogické vědy.

Do pojmu delikvence se zařazují jen zvláště závažné činy nežádoucí pro společnost. Lež, vzdorovitost, zlovyky jsou také pro společnost nepřijatelné, ale nejsou řazeny do delikventního chování, jelikož nejsou pro společnost tak nebezpečné. Toto chování je přisuzováno delikventnímu chování, které je označováno jako porucha chování a v podstatě to není sociálně patologický jev.²¹

3.8 Provinění

„Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění,“ dle zákona č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

²¹FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 169-170 s. ISBN 978-80-247-5046-0.

4 Příčiny vzniku kriminality dětí a mládeže

„Za příčinu kriminality lze považovat takový jev, který může v konkrétním případě vyvolat záměr, pohnutku, motivaci spáchat trestných čin u úmyslných trestných činů, nebo které vyvolávají nezodpovědnost u nedbalostních deliktů“.²²

Už od začátku existence lidstva lidé vnímali kriminalitu okolo sebe. Kladli si několik otázek, na které nebyli schopni odpovědět. Proto byla vytvořena kriminologie, která měla za úkol vysvětlit, proč se někteří jedinci kriminálních činů dopouštějí. Kriminologové se v počátcích domnívali, že je jen jeden důvod, který zločince vede k překračování zákonů. Zaměřovali se na vliv dědičnosti, stavbu těla nebo na nízkou inteligenci. Několikrát už měli teorii, proč se trestné činy páchali, ale nakonec se vždy vyskytlo něco, co jejich domnívání vyvrátilo. Nakonec došli k závěru, že neexistuje pouze jedna příčina, ale že příčin je hned několik.

Shodli se na tom, že odpověď nenaleznou v žádných vědách ani průzkumech, protože na to jednoznačná odpověď není. Člověk je nevyzpytatelná bytost a také výjimečná a neopakovatelná, proto se nikdy neví, jak se člověk zachová.

Z kriminologických průzkumů se dá prokázat pouze to, že kriminální chování je spojené s dlouhodobou nezaměstnaností, závislostí na alkoholu a se špatnou výchovou v rodině. Pravidelně to ovšem neplatí. Není podmínkou, že například dlouhodobě nezaměstnaný člověk bude páchat kriminální činnost. Má ale k tomu větší dispozice než člověk zaměstnaný, nebo pijící alkohol pouze výjimečně.²³

Těmito výše uvedenými průzkumy se zabývaly kriminologické školy. První kriminologická škola vznikla v druhé polovině 18. století a byla pojmenována Klasická škola trestního práva. Založili ji francouzští encyklopedisté, kteří se hlouběji věnovali kriminalitě. Badatelé z této školy se zabývali dvěma základními myšlenkami kriminality. První myšlenka se týkala společnosti. Domnívali se, že Bůh neurčuje stabilitu společnosti, ale určují ji normy a pravidla vzniklá ve společnosti. Druhá myšlenka se týkala vůle. Usoudili, že každý člověk se rozhoduje sám za sebe, za své chování a své činy. Tedy každý nese za své chování odpovědnost. Jeden z hlavních představitelů klasické školy byl Jeremy Bentham. Byl to anglický právník a filozof, který usoudil, že zločin nesmí být prospěšný a trestné činy musí plnit svoje očekávání.

²² ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. 14 s. ISBN 80-86795-05-5.

²³ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. 118-119 s. ISBN 978-80-247-2982-4.

Zaměřoval se také na prevenci kriminality. Prevenci dělil na generální – zaměřenou na celou společnost a speciální – zaměřenou pouze na pachatele. I když se klasická škola nepovažovala za vědu, byla pro kriminology přínosná. Již v 1. polovině 18. století francouzský lékař a filozof Julien de La Mettrie upozornil, že boj proti kriminalitě je důležitý, jelikož je zapotřebí ovlivnit lidské chování. Také se domníval, že kriminální chování může být zapříčiněno nemocí.

Další badatel ze 70. let 18. století Angličan Johna Howarda zaznamenával, měřil a pozoroval stav britského vězeňství. Franz Gall vypracoval atlas mozku a rozložení center, a označil smysly pro jednotlivá kriminální jednání. Je považován za zakladatele frenologie.

Ve druhé polovině 19. století nastal velký rozvoj věd a techniky. Vznikl také nový filozofický směr nazvaný pozitivismus. V tomto období se kriminologové soustředili na pachatele trestných činů a na podmínky kriminogeneze. Příčiny kriminálního chování hledají v osobnosti pachatele. Podle faktorů, které považují za rozhodující, vytvořili kriminologické směry.

Těmi jsou:

1) Biologický směr

Jednalo se o pozorování, měření, vážení a zkoumání kriminálního chování. Zabýval se tím italský lékař a antropolog Cesare Lombroso. Jeho zkoumání bylo zaměřeno na vězně. Měření podstoupilo tisíce vězňů, u kterých zjišťoval různé zvláštnosti. Na základě zjištěných dat vydal monografii o tzv. rozeném zločinci. V hypotéze popisuje delikventa jako člověk na primitivní úrovni s určitými fyzickými a psychickými znaky. Uvedl také, že kriminalita se dědí.

Lombroso během svého zkoumání spojil fyzické znaky s druhy trestné činnosti a předpokládal, že určí psychické vlastnosti. Ve svém měření nadále pokračoval a uvedl další vydání své monografie. V další části jeho hypotézy je vidět znatelný posun, jelikož se zaměřil i na společenské, ekonomické a přírodní činitele.

I psychiatr Ernesta Kretschmer hledal vazby mezi stavbou těla a delikventním chováním.

Rozlišoval:

a) Pyknický typ – „zavalitý, krátké tělo, kulatý široký obličej, měkkí svalstvo.

Nejvíce páchá trestné činy podvodu. Kriminalita i recidiva těchto jedinců je nižší a jejich schopnost resocializace je vzhledem k ostatním typům vyšší.

b) Astenický typ – štíhlá postava, dlouhé končetiny, úzká ramena, plochý hrudník, slabší svalstvo, podlouhlý obličej

Páchá převážně majetkovou trestnou činnost, zejména krádeže a podvody.

c) Atletický typ – se silně vyvinutým svalstvem a kostmi, širokými rameny a hrudníkem.

Převažuje u násilných deliktů sexuální i majetkové povahy (např. loupeže).

d) Dysplastický typ – disproportionální, abnormální tělesné dimenze

*Má sklon k mravnostním deliktům, ale páchá i násilnou kriminalitu.*²⁴

2) Psychologický směr

Psychologie se začala projevat až v 19. století. Byl vytvořen test inteligence, který se začal používat i na kriminální populaci. Ukázalo se, že jedinci s kriminálním chováním jsou rozumově zaostalí. Díky těmto závěrům se mylně domnívali, že jedinci s kriminálním chováním jsou mentálně retardovaní jedinci.

Psychoanalytická teorie se zabývá osobností pachatele, jako společensky nepřizpůsobivého jedince, který vede vnitřní konflikt. Také se snaží objasnit potřebu společnosti trestat. Ovšem psychoanalytická teorie neuznává trestní právo a nepodporuje samotný trest. V trestu vidí sklon k možné agresi a požadoval o zrušení veškerých trestů.

Psychoterapeutické a socioterapeutické metody uplatňovány převážně na mládeži:

- **Sociálně psychologická teorie**

Jedná se o sociální učení probíhající ve dvojicích nebo skupinách. Druhem tohoto učení není podmiňování, ale nápodoba. Podle badatelů bylo kriminální jednání naučené

²⁴Kriminologie: Vznik kriminologie, kriminologické školy [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/vznik>

podle sociálních podmínek, a pokud nemá být trvale a lidé se mají naučit správnému společenskému jednání, tak musí být nežádoucí chování trestáno.

- **Teorie mravního vývoje**

Tato teorie byla používána pro práci s delikventní mládeží a využívali ji nejčastěji psychologové a pedagogové. Hodnotili jedince podle stupně morálního vývoje a domnívali se, že delikventní jedinci mají nižší stupeň morálního vývoje než bezproblémoví jedinci. Nevníмали ovšem fakt, že i nedelikventní lidé mohou mít nižší stupeň morálního vývoje.

3. Sociologický směr

Sociologický směr vnímá kriminalitu jako společenský fenomén. Zaměřuje se na vliv sociálního prostředí, ve kterém jedinec žije. Také zkoumá socializaci a zaměřuje se na to, jak tento proces probíhá. Zejména se soustředí na nejbližší sociální okolí jedince. Do nejbližšího sociálního okolí patří rodiče, pěstouni nebo vychovatelé. Jsou to ti lidé, kteří utváří jedincovo hodnotové systémy a delikventní chování.

4. Multifaktorový směr

V tomto směru se při výkladu kriminogeneze používalo více činitelů různého druhu a původu. Nepracovalo se jen s jednou teorií, ale pracovalo se s několika metodami zaměřujícími se na delikventní a nedelikventní jedince. Cílem bylo zjistit významné rozdíly a charakteristické znaky delikventních jedinců. Podle dlouhodobých výzkumů je multifaktorový směr úspěšný.

Další kriminologickou školou byla Chicagská kriminologická škola, která vznikla ve 20. a 30. letech 20. století. Zaměřovala se na kriminogenní důsledky 1. světové války i negativními vlivy migrace z Evropy. Chicagská škola měla veliký přínos v oblasti ekologických studií. Byla zaměřena na geografické rozložení kriminality.²⁵

²⁵*Kriminologie: Vznik kriminologie, kriminologické školy* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/vznik>

4.1 Rodinné prostředí

„Rodina je nejdůležitějším faktorem působícím na dítě od nejranějšího věku. Má výrazný podíl na utváření jeho osobnosti; v podstatě většina vlastností, názorů a konečně i životní styl jsou ovlivněny rodinnou výchovou.“²⁶

Existuje mnoho faktorů, které mohou na výchovu negativně působit. Patří do nich věk rodičů, jejich sociální postavení, jejich vzdělání, počet členů v rodině, atd. Výchově nepřispívá ani nejednotnost výchovných stylů. Když budou jednou rodiče reagovat příliš přísně, a podruhé budou k celé situaci lhostejní, je špatně. Děti jsou z toho zmateny. Mohou mít pocit, že rodiče o ně nemají zájem a že si mohou dělat, co chtějí. Také, když rodiče tráví mnoho času ve svém zaměstnání, není příliš dobré. Vede to k tomu, že na své děti nemají čas, nevěnují se jim, tak jak by bylo potřeba a vše se snaží vynahradiť penězi. To ale vede k tomu, že dítě aby nebylo neustále samo, inklinuje k partám, které ho mohou vést např. k záškoláctví.²⁷

Rodina se neustále mění. V dnešní době je celkem časté, že rodinu tvoří pouze jeden rodič a nedospělé děti. Také roste počet rodičů, kteří nejsou oficiálně oddáni. V těchto rodinách se musí počítat se sociálními, emocionálními a finančními problémy. Tyto situace také ovlivňují funkčnost a pohodu rodiny. Začíná se také objevovat více homosexuálních rodin. Tento druh rodin se hodně liší od tradičních rodin a je to stále diskutované téma.²⁸

I role členů rodiny se mění. V dřívějších dobách muži pracovali a ženy se staraly o domácnost a vychovávaly děti. Dnes i ženy vydělávají peníze, často mají dobré pracovní pozice, dokonce se angažují i v politice. A výchova dětí a starost o domácnost již nezávisí pouze na ženách, ale zapojují se i muži.

Jak je již zmíněno, je mnoho rodin, ve kterých žije pouze jeden rodič a nezletilé děti. Je to ovšem pro děti nepříznivá situace. Mají horší výsledky ve škole, zdravotní i psychické problémy, dokonce mají častější problémy se zákonem než děti žijící v úplné rodině. Studie i potvrzují, že chlapci žijící jen s matkou, nebo s matkou a nevlastním otcem, mají větší tendence páchat trestnou činnost, než chlapci žijící s otcem.

²⁶MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). 99 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

²⁷MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). 99-100 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

²⁸JAROŠOVÁ, Darja. *Úvod do komunitního ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2007. Sestra (Grada). 50-51 s. ISBN 978-80-247-2150-7.

Je prokázáno, že společenské postavení má vliv na delikventní chování dětí. V dřívější době kriminální činnost páchaly převážně děti z nejnižších vrstev. Během let se ukázalo nové zjištění. K páchání trestných činů se přidaly také děti ze středních, ale i vyšších vrstev, jelikož rodiče svým dětem nevěnují dostatek času. Ovšem i dnes překračují zákony nejčastěji lidé z nejnižších vrstev. Má na to vliv nízké vzdělání, špatné pracovní postavení a také finanční problémy rodičů.

Kvalitní vztahy mezi členy domácnosti a dítětem je základ pro dobrou výchovu a správné chování dětí. Zejména vztah mezi matkou a dítětem je velice důležitý. V matce dítě vnímá pocit bezpečí a jistoty. Pokud ho u ní nemá, nebo ho nemá ani u jiného člena rodiny, tak se může projevovat nepřiměřeným emočním reagováním, nebo své emoce potlačuje.

I rodičovský dohled je v rodině důležitou součástí. Rodiče by měli mít přehled, kde se dítě nachází, když je mimo domov, s kým tráví čas, jaké má známky ve škole, atd. V rodinách, ve kterých rodiče nevědí, je veliká pravděpodobnost, že se děti dopustí delikventního chování, jelikož na sebe budou chtít upozornit.

Dobrym příkladem není pro děti ani rodič sám páchající delikventní chování, pijící nadměrné množství alkoholu nebo závislí na drogách. Dítě vychovávané s tímto rodičem má velké předpoklady, že se v době dospívání bude potýkat také s kriminální činností, jelikož má takovýto příklad v rodině a neví, jak vést správný život.²⁹

4.2 Školní prostředí

Vstup do nové školy je pro každé dítě velice náročné. Musí se přizpůsobit novým pravidlům a také se změnit jeho postavení v rodině. Škola se pro něj stává velice významným místem. Poznává učitele, kteří jsou pro něj novou autoritou, a seznamuje se se svými spolužáky. Také začíná být hodnoceno známkami ze všech předmětů a z chování. V prvních letech to vnímá jako pocit vlastní hodnoty, v pozdějších letech mu záleží spíš na tom, aby zapadl mezi spolužáky.

Ve třídách si žáci začínají vytvářet vlastní skupiny. Nejdříve se jedná o skupiny chlapci a dívky, později se rozdělují podle svých zájmů a aktivit. Už na prvním stupni

²⁹ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 32-39 s. ISBN 978-80-7367-825-8

se mohou vytvářet asociální party. Často se jedná o méně nadané děti, které špatně snášejí poznámky a připomínky učitelů.

I zájem a aktivita učitelů je velice důležitá. Mohou přijít na různé spory ve třídě, šikanu ve třídě a mohou ji řešit. Vyřeší ji snadněji, jelikož aktivní přístup u žáků vyvolává zájem a jsou ochotnější situaci řešit.³⁰

Značný význam má i prevence ve školských zařízeních. Díky správné prevenci se může předcházet jak již zmíněné šikaně, tak sporům ve třídě. V prevenci je velice důležitá vzájemná solidarita pedagogů, pravidelné a časté dozory, správně nastavený školní řád, etická výchova nebo informovanost žáků i rodičů.³¹

Škola nikdy nebyla posuzována jako místo, kde se děti mají pouze vzdělávat, ale je to i místo, kde se učitelé zajímají o socializaci a osobnostní a morální vývoj dítěte. V dnešní době se rodiče dětem věnují méně než by měli a škola přebírá jejich povinnosti. Působení školy na žáka je veliké, ale nemělo by přesáhnout působení od rodičů. Škola by měla pracovat individuálně s každým žákem a s jeho rodinou. Je to ale velice náročné, protože rodiče spolupracovat příliš nechtějí. Pokud ale spolupráce mezi školou a rodinou funguje, tak to vede k velice dobrým výsledkům. Žáci jsou více motivováni a jejich prospěch se zlepšuje.

Jelikož se svět neustále mění, tak jsou na žáky kladeny daleko větší nároky než dříve. Snaží se je naučit společenské solidarity, protože cizinců je v naší zemi mnoho a je potřeba vnímat jejich odlišnosti a tolerovat je. Dále je také učí občanské ctnosti, protože lidé by měli být ochotni si pomáhat a schopni se samostatně rozhodovat.

Kriminalita a vzdělávání jsou spolu úzce propojeny. Podle průzkumů vede jedince k páčání trestné činnosti to, že nemají zaměstnání nebo nejsou majetní. Všechny tyto problémy jsou spojeny s kvalitním vzděláváním. Je také prokázáno, že lidé s žádným, nebo velice nízkým vzděláváním mají obtíže najít si dobré pracovní uplatnění. Dalším problémem jsou lidé handicapovaní, jelikož častokrát potřebují speciální vzdělání, které ovšem stojí více peněz, a v závěru mají problém se na pracovním trhu uplatnit, protože je málo pracovních míst přizpůsobených handicapovaným osobám.

³⁰ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 63-77 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

³¹ ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. 111-113 s. ISBN 978-80-247-2991-6.

Většina základních škol v České republice vyučuje žáky tradičním způsobem, kdy učitel předává znalosti žákovi. Žáci se tak mezi sebou předhánějí, kdo je lepší a úspěšnější. To vede k tomu, že ve třídách vznikají rozdíly. Díky této formě výuky se žáci stávají nesamostatní, závislí na autoritě a nejsou schopni své vědomosti v reálném životě použít. Návrhů na změnu výuky bylo několik, ale nejhorším nápadem bylo založení víceletých gymnázií. To vede k tomu, že se rozdělí děti nadanější od dětí méně nadaných. Tento nápad podporuje k tomu, aby rozdíly byly ještě viditelnější. Nejlepším způsobem výuky se stal tzv. duální vzdělávací systém. Tento druh výuky vede k dobré socializaci a ke schopnosti pracovat v týmu. Díky tomuto způsobu jsou žáci schopni vnímat odlišnosti a respektovat je. Také by měla být výuka efektivnější. Žáci by měli spolu komunikovat, diskutovat a většinu látky si názorně ukázat. To vede k lepšímu zapamatování si a nadále použití v běžném životě.³²

4.3 Trávení volného času

„Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí – hlavně z délky práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Vymezuje se jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností a uspokojení základních biologických potřeb.“³³ Tento čas tráví podle svého uvážení a hledají v něm uspokojení. Správné využití volného času vede k celkové pohodě člověka, jak po stránce psychické, tak po stránce fyzické. Lépe odpočínutý člověk má lepší pracovní nasazení a lepší pracovní výkony. Děti by se měly naučit správně hospodařit se svým volným časem. Měly by si ho naplánovat tak, aby ho využily aktivně, ale aby si také mohly odpočinout.

³² MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 63-77 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

³³ PROCHÁZKA, Roman. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 127 s. ISBN 978-80-247-4451-3.

„K hlavním funkcím volného času patří:

- *odpočinek – může mít formu aktivní i pasivní,*
- *zábava,*
- *rozvoj osobnosti.*“³⁴

Děti ve svém volném čase často inklinují k partě svých vrstevníků. Ať se jedná o děti z nefunkčních rodin, nebo o děti, u kterých je v rodině vše v naprostém pořádku. Jejich cílem je do party zapadnout, což vede k určitým obavám. Požadavky vrstevnických skupin jsou celkem vysoké. Zaměřují se na to, jak se člověk obléká, jak se vyjadřuje, jakou hudbu poslouchá, atd. Samozřejmě také rádi experimentují s drogami, alkoholem a s cigaretami.

Vytvářejí se také kriminální party. Tyto party tvoří lidé, kteří se znají dlouhou dobu, např. jsou ze stejné vesnice a mají jiné vlastní hodnotové preference. Jako každá skupina, tak i tato má svého vůdce. Toho všichni z party obdivují a poslouchají jeho rozkazy. Kriminální party často nechodí do školy a užívají alkohol nebo nějaké drogy. To vše vede k páčání další kriminální činnosti.

Záškoláctví je velkým problémem. Řadí se do asociálního chování, které naznačuje, že si dítě neví s nějakým problémem rady. Pedagog by při zjištění záškoláctví měl zasáhnout a tuto situaci řešit. Měl by se na tohoto žáka zaměřit a zjistit příčiny, které ho k porušování pravidel vedou.³⁵

Mládež vytváří také subkultury. Subkultura je odlišná kultura od kultury všem známé. Vytváří si vlastní normy, hodnoty a celkově vlastní styl života. Subkultury pomáhají jedinci s upevněním identity a sebevyjádřením se. Nejčastějšími subkulturami jsou chew, emo, gothic, hip – hop, hippies, hooligans, metalisti, neo – pagants, punkeři, skingeads a mnoho dalšího.³⁶

³⁴PROCHÁZKA, Roman. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 127 s. ISBN 978-80-247-4451-3.

³⁵MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). 100-101 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

³⁶KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškození v dětství a adolescenci*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). 163 s. ISBN 978-80-247-2333-4.

Subkultury se rozlišují na:

- *kriminální – racionální aktivita orientovaná zejména k ekonomickému zisku, odehrává se ve městech jako pouliční kriminalita,*
- *konfliktní – agresivní, násilná aktivita,*
- *únikové – retroaktivní, zejména narkomanie, alkoholismus.³⁷*

4.4 Poruchy chování

*„Poruchy chování jsou jedním z nejobtížnějších a nejhůře ovlivnitelných zdravotních problémů u dětí a dospívajících. Zahrnuje opakované a trvalé porušování důležitých, věku přiměřených, společenských norem a pravidel“.*³⁸ Do poruch chování se zahrnuje veškeré problematické chování, jako je lhaní, krádeže, útěky...

Hlavním znakem poruch chování je porušování základních práv jiných lidí. Řadí se sem také konflikty s rodiči, spolužáky, vrstevníky, poškozování cizího majetku a fyzické napadení ostatních. Jedná se o neměnné chování, které je trvalé.

Společnost si sama nastavuje chování, které je přípustné a které není. Také nastavuje, co je přestupek a co zločin, a jaké tresty za ně náleží. Rodiče a popřípadě škola učí děti a dospívající, co je ve společnosti přípustné a co nikoli. Pomáhají jim, aby si tyto pravidla přijali za své a při každých okolnostech je dodržovali.

Ovšem jsou tací jedinci, kteří se společenských norem nenaučili a neustále je porušují. V tomto případě se může jednat i o psychickou poruchu, kterou určí medicínská diagnostika. Zaměřují se na přechodné změny v chování, které mají vliv na vývojové změny ve vývoji jedince a odlišují se od poruch, které by byly řazeny do poruch chování.

Porucha chování se začíná objevovat už v raném dětství, kdy se vyznačuje jako opoziční vzdor, při kterém neplní požadavky dospělých, hádají se, svádějí vinu na druhé. V tomto případě se až u poloviny dětí v dospívání rozvine porucha afektivity nebo porucha chování. Často se vyznačuje podrážděností a agresivitou.

³⁷SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 34 s. ISBN 978-80-247-2907-7.

³⁸LÁTALOVÁ, Klára. *Agresivita v psychiatrii*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). 189 s. ISBN 978-80-247-4454-4

S poruchami chování se můžeme setkat v různých oblastech a za různých okolností. Jednou z oblastí je vztah k rodině, kdy agresivní chování je mířeno na nějakého člena z rodiny. Velice často se jedná o konflikt s nevlastním rodičem. Díky tomu se v rodině mohou vyskytnout krádeže, poškozování předmětů v domácnosti, nebo se vyskytuje agresivita vůči jakýmkoliv členům domácnosti.

Jsou i tací jedinci, kteří jsou agresivní kdekoli. Agresivitu páchají sami a jsou nazýváni jako samotářsky agresivní typ. Velice často šikánují, jsou násilní, perou se nebo odmítají autoritu. Jsou i jedinci, kteří páchají totožnou činnost, ovšem nejsou sami, ale páchají ji v partě.³⁹

4.1.1 Disociální chování

Lidé s disociální poruchou chování mají problém s dodržováním společenských norem a jsou bezohlední vůči ostatním lidem, ale i vůči zvířatům a věcem. Člověk s touto poruchou snadno naváže vztahy, ale nikdy v nich nevydrží dlouho. Proto mají problémy přetrvat v práci, nebo s výchovou dětí. Často se přiklání k fyzickým trestům, jelikož jednají převážně agresivně. Násilně a prudce jednají také na různé překážky a neúspěchy. Nejsou schopni přiznat svoji chybu, proto viní ostatní. Stejně tak nesnese kritiku od ostatních. Chápe ji jako osobní útok, proto reaguje agresivně.

U disociální poruchy jsou velice důležité sociální a biologické vlivy, které poruchu mohou negativně rozvíjet. Do sociálních vlivů se zařazují kruté tresty nebo nedostatek lásky v rodině, do biologických vlivů se řadí temperament.⁴⁰

Do disociálního chování se řadí:

- „*neposlušnost*,
- *neukázněnost*,
- *lhaní*,
- *podvádění*.“⁴¹

³⁹ LÁTALOVÁ, Klára. *Agresivita v psychiatrii*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). 189-192 s. ISBN 978-80-247-4454-4

⁴⁰ *Psychotesty a testy osobnosti online: Disociální porucha osobnosti* [online]. PhDr. Michaela Peterková, 2016 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <http://www.psychotesty.psyx.cz/texty/disocialni-porucha-osobnosti.htm>

4.1.2 Asociální chování

Lidé s asociální poruchou chování mají nedostatek empatie a nejsou schopni projevit lítost. Velice rádi s ostatními manipulují, podvádí je a chovají se k nim bezohledně. Jsou to vynikající lháři, kteří pomocí lží získávají pro sebe výhody. Také jsou nebezpeční jak k sobě, tak k ostatním lidem. Často bývají zatčeni za různé, ať už mírné nebo vážnější, trestné činy. Také rádi experimentují s alkoholem a drogami.⁴²

Do asociálního chování se řadí:

- „záškoláctví,
- útěky,
- poškozování cizí věci,
- sebepoškozování.“⁴³

4.1.3 Antisociální chování

Tito lidé jsou velice impulzivní, agresivní a popudliví. Proto jsou často hlavními aktéry hádek a rvaček. Nedokážou naplánovat věci dopředu a udržet si práci. Nejsou empatictí, proto nehledí na druhé a nemají o ně zájem. Nevadí jim, jestli ostatním nějak fyzicky či psychicky ublížili.

Rozlišuje se několik druhů disociálních osobností:

Chamtivý psychopat

Tento člověk nejvíce hledí na svoji dominanci a vlastnictví. Jedná se o osoby, které nedostali mnoho lásky a porozumění, proto potřebují mít kontrolu nad majetkem druhých.

⁴¹JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení relaxačních technik, dospívání hyperaktivních dětí*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). 49 s. ISBN 978-80-247-2697-7.

⁴²WikiHow *dělat cokoliv...: Jak poznat člověka s asociální poruchou osobnosti* [online]. [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.wikihow.cz/Jak-poznat-%C4%8Dlov%C4%9Bka-s-asoci%C3%A1ln%C3%AD-poruchou-osobnosti>

⁴³JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení relaxačních technik, dospívání Riskující psychopathyperaktivních dětí*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). 49 s. ISBN 978-80-247-2697-7.

Psychopat bráníci svou reputaci

Tomuto člověku nejvíce záleží na respektu. Chce, aby ho ostatní vnímali jako toho nepřemožitelného a nedotknutelného, proto nemá daleko k tomu vyvolat hádku nebo rvačku.

Snaží se o to, aby v nebezpečných a děsivých situacích ho ostatní vnímali jako nezastrašitelného. Velice rád vyhledává riskantní situace a často hazarduje se svým životem.

Kočovný psychopat

Tito lidé se chtějí odpoutat od společnosti. Žijí jako tuláci a často se litují. Tento druh disociálních osobností není nebezpečný do té chvíle, než požijí alkohol nebo drogy. To se pak stávají impulzivní a vybíjí si svoji frustraci.

Zlomyslný psychopat

Tito lidé jsou často paranoidní, ve všem hledají zradu a touží po pomstě. Proto jsou velice krutí a destruktivní.⁴⁴

Do antisociálního chování se řadí:

- *„krádeže,*
- *agresivní napadení ostatních,*
- *ničení věcí a majetku,*
- *vznik závislostí na alkoholu, drogách, výherních automatech.*⁴⁵

⁴⁴*O psychologii: Kdo je asociál* [online]. 2016 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/116-kdo-je-asocial/>

⁴⁵JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení relaxačních technik, dospívání hyperaktivních dětí*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). 49 s. ISBN 978-80-247-2697-7.

4.5 Drogy

„Drogu můžeme definovat jako látku, která má tyto vlastnosti:

1. **Psychotropní efekt** – modifikuje naše prožívání, mění to, jak svět vidíme a prožíváme.
2. **Potenciální závislost** – dlouhodobé, pravidelné užívání může vyvolat závislost a vést ke ztrátě kontroly nad jejím užíváním.⁴⁶

Kriminalita, kterou páchají uživatelé drog, je ve společnosti veliký problém. Nejčastější trestné činy jsou spojeny s drogou. Jedná se o výrobu, obstarávání, držení, poskytnutí drogy a obchod s drogami, ale braní drog má vliv i na jinou trestnou činnost.

Dělení kriminality spojené s užíváním drog:

1. Kriminalita opatřovací

Sem se řadí převážně majetková trestná činnost spojená s obstaráváním další dávky. Páchají ji jak uživatelé legálních drog (alkoholici), tak uživatelé nelegálních drog (narkomani). Jedná se o krádeže, vloupání do vozidel, do obytných objektů, podvody, zpronevěry, loupeže až loupežné vraždy. Všechny tyto činy vedou k získávání finanční hotovosti nebo cenných předmětů.

2. Kriminalita páchaná pod vlivem drog

Kriminalita páchaná pod vlivem drog se objevuje v majetkové, násilné i sexuální kriminalitě. Nejvyšší počet páchaných činů páchají lidé pod vlivem alkoholu, a to mravní kriminalitu. Jelikož lidé pod vlivem alkoholu ztrácejí zábrany, objevuje se i násilná kriminalita. V oblasti uživatelů nelegálních drog není mravní kriminalita příliš vysoká, protože lidé pod účinkem drogy nemají sexuální zájmy.

⁴⁶KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché (Grada). 49s, ISBN 978-80-247-4331-8.

3. Vlastní kriminalita drogová

Zde patří veškeré činy přímo spojeny s drogou. Jedná se o držení drog, užívání drog, výroba, distribuce, dovoz a vývoz drog.⁴⁷

Dělení drogově závislých pachatelů v oblasti trestné činnosti:

1. Primární drogová kriminalita

Jedná se o páchaní trestné činnosti v oblasti drogových trestných činů. Řadí se sem také činy související s nedovolenou výrobou a držením omamných a psychotropních látek a jedů. Pachatelé často dostávají vyšší trest než pachatelé sekundární drogové kriminality.

2. Sekundární drogová kriminalita

Do sekundární drogové kriminality se řadí trestná činnosti související s obstaráváním prostředků na návykové látky, ale také obstarávání jiných prostředků pro potřeby uživatelů drog (např. jídlo, oblečení). Jedná se o majetkovou trestnou činnost (např. krádeže), násilnou trestnou činnost (např. loupeže) a mravnostní trestnou činnost (např. výtržnictví).⁴⁸

Mladí lidé rádi experimentují a drogy pro ně nejsou výjimkou. Nabízejí jim nový pohled na svět, adrenalin, slast nebo uspokojení, a hlavně je to odpoutá od reálného života. S drogou si připadají hezčí, štíhlejší, šťastnější a zapomínají na svoji často nelehkou životní situaci. Droga jim sice pomůže zapomenout, ale jen na chvíli. Jejich problémy nevyřeší, ale spíš více zkomplikují.

Z občasného užívání drog se postupně stává užívání daleko častější, jelikož se jim líbí, jaký účinek jim droga přináší. To je ale více finančně nákladné, proto se mladistvý uchýlí ke krádežím. Pak je ale otázkou času, kdy droga nebude plnit svoji funkci. To mladistvé přinutí zvýšit dávku, nebo dokonce změnit drogu za nějakou silnější.

⁴⁷*Drogy: Kriminalita s drogami spojená* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://drogy1.webnode.cz/kriminalita-s-drogami-spojena/>

⁴⁸KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). 275 s. ISBN 978-80-247-1411-0.

Existuje několik způsobů, jak se k drogám dostanou. Mohou je oslovit starší lidé, kteří je přesvědčí o tom, jaké je to skvělé, mohou se k droze dostat na nějaké párty, ale nejčastěji se stává, že se dostanou do party, ve které jsou drogy samozřejmostí.

Mladiství se často rozhodují brát drogy, protože se potýkají s nějakými problémy, se kterými se nedokážou vyrovnat. Často jsou to problémy se spolužáky, pedagogiky nebo rodiči. Tlak na ně je tak veliký, že už nevědí, jak situaci řešit, proto se obrátí na drogu, která jim přinese alespoň chvilkovou úlevu. Tato mládež ale nepotřebuje návykovou látku, ale potřebuje podporu, pochopení a radu.

Děti, které mají rodiče závislé na návykových látkách, často berou drogy jako běžnou věc v životě, a v dospívání se k nim uchýlí s velkou pravděpodobností také. Drogy mohou vyhledávat ale také děti, které nemají pozornost od svých rodičů, jelikož jsou rodiče zaneprázdnění a na své děti nemají čas. Vede je k tomu také nízké sebevědomí a pocit, že nejsou dost dobří, že nic nezvládnou a nic nedokážou. Drogy jim pomáhají ke zmírnění emocí a k lepšímu prožívání emocí. Pomáhají jim k lepší komunikaci a k větší aktivitě.

Drogy ale nepřinášejí jen samá pozitiva. Přinášejí mnoho problémů a komplikací. Děti závislé na drogách mají zdravotní problémy, úzkostlivé stavy, problémy s penězi, s policií a velice často nízké sebevědomí. Je potřeba řešit tuto situaci. Nejen závislost, ale také příčinu, která je vedla k užívání drog.⁴⁹

4.6 Vliv médií

Média mají na děti obrovský vliv. Zejména sledování televize je pro děti na každodenním pořádku. Podle průzkumu televizi věnují mnohem více času než jiným mimoškolním aktivitám. Televize je pro ně základ dnešní doby. Často sledují filmy a zábavné pořady. Čtení knih a časopisů a navštěvování divadel nebo aktivní sportování jde stranou.

Vliv na děti má i násilí a zlo, se kterým se v televizi setkává. Děti, kterým se rodiče příliš nevěnují, mohou agresivitu v televizních pořadech vnímat jako prosazování lidských potřeb. Toto vede k jednání, které je pro společnost nebezpečné.

⁴⁹*O psychologii: Rané zneužívání drog u dětí a mladistvých* [online]. 2016 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/322-rane-zneuživani-drog-u-deti-a-mladistvych/>

Negativní jevy, se kterými se v televizi setkáváme:

- „zobrazování násilí a jeho zlehčování,
- vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost,
- agresivita zaměřena proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým či jiným skupinám,
- špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj.“⁵⁰

Vidět v televizi násilí je pro děti a mladistvé opravdu škodlivé. Ať se hovoří o násilí fiktivním nebo násilí skutečném. Děti kolikrát neumí rozlišovat, co je v reálném životě opravdu možné a co nikoli. Je prokázáno, že už roční dítě dokáže napodobovat, co vidělo v televizi. Vidí-li zlo a násilí, tak je velice pravděpodobné, že se stane agresivním. I děti, které upřednostňují pořady s agresivním podtextem, jsou v životě více agresivní, než děti upřednostňující něco jiného.

„Negativní účinky má podle výsledků psychologických výzkumů televizní násilí především u těch dětí, jež jsou k násilnému chování disponovány:

- dědičnými a konstitučními faktory,
- rodičovským nezájmem či nepřátelstvím,
- příslušností ke skupinám, jež sdílejí deviantní normy.“⁵¹

V médiích nejsou jen pravdivé informace, ale velice často se v nich objevují informace poupravené, protože potřebují mít příběhy zajímavější. Aby si děti tento fakt uvědomily, tak se v některých školách využívá mediální výchova. Je to velice dobrý

⁵⁰ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 93 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

⁵¹ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 95 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

způsob prevence. Děti jsou během mediální výchovy teoreticky seznámeny o médiích, ale také si sami vytvářejí příběhy do televizních programů nebo do novin.⁵²

⁵² MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 100-108 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

5 Prevence

Prevence znamená předcházení delikventnímu jednání u všech dětí. Zaměřuje se na děti, které se delikventního chování nedopustily, ale mají k tomu sklony a také na děti, které již nějaký trestný čin spáchaly.

Nejvýznamnější prevencí je výchova dětí v rodinách, ve školách i nevládních organizacích. Prevencí se zabývá také politika státu zaměřující se na vzdělávání, zaměstnání a stabilitu rodiny.

Mnoho preventivních programů se zaměřuje pouze na ohrožené děti a snaží se je ovlivnit předáváním potřebných informací. Takto často fungují preventivní programy ve školách a nevládních organizacích. Není to ale příliš efektivní. Děti potřebují nejen předávání informací, ale také názorné ukázky a vyprávění zkušeností ze svého života. U preventivních programů bude práce přínosná pouze v případě, že se určí cílová skupina a přesný postup práce. Čím bude cílová skupina širší, tak tím bude ovlivňování efektivnější.

„Cílovou skupinou preventivních opatření mohou být:

- *hyperaktivní děti,*
- *děti selhávající ve škole,*
- *děti s poruchami chování,*
- *děti zneužívané a týrané v rodinách,*
- *děti z dysfunkčních rodin,*
- *děti ze čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality,*
- *děti z rodin žijících pod hranicí životního minima,*
- *děti z rodin, v nichž chybí otec,*
- *děti z predelikventním chováním,*
- *populace všech rodičů v komunitě,*
- *populace všech občanů státu.*⁵³

⁵³ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 263 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

Preventivní programy by neměly být zaměřeny jen na děti, ale také na jejich rodiče, učitele, vychovatele. Měly by působit komplexně, aby jejich efektivnost byla co nejvyšší.

Preventivní programy zaměřené na skupiny:

Předškolní programy pro děti

Tyto programy se nezaměřují na delikventní chování, ale na přípravu na školní docházku. Jsou určeny dětem, které by mohly mít problémy se vzděláváním, a ve škole by mohly selhat. Zaměřují se na děti z ohrožených rodin a na děti z chudých rodin. Poskytují se dva roky před nástupem do školy několik hodin týdně. Tento preventivní program se poskytuje formou hry, a to hry na školu, během které se naučí, co je ve škole čeká a jak se mají chovat.

Programy určené rodičům

Tyto programy poskytují poradenskou a terapeutickou službu rodičům rizikových dětí. Zaměřují se na výchovu dětí a na problémy, které dítě má, nebo které má jejich rodina. Také se rodiče učí děti spravedlivě odměňovat, ale i trestat. Zaměřuje se i na vztah rodiče a dítěte, na komunikaci mezi rodičem a dítětem, anebo se snaží zvýšit sebedůvěru rodičů.

Programy vázané na školu

Škola je velice důležitou součástí v životě dětí. Není jen vzdělávacím zařízením, ale i výchovným zařízením, které ovlivňuje nejen děti, ale i jejich rodiče. Rodiče často na učitele spoléhají, když si s výchovou nejsou úplně jisti. Je to dané tím, že děti ve škole tráví mnoho času a poskytují i různé programy mimo výuku.

Školní preventivní programy se snaží minimalizovat predelikventní a delikventní chování během výuky. Poučuje děti o tom, jaké mohou být následky za kriminální činy, ale také připravuje děti na to, jak se zachovat v případě, že budou svědky kriminálního chování druhých lidí.

Vrstevnícké programy

Vrstevnícké programy se organizují ve školách, anebo s pomocí škol. Zaměřují se na rizikovou mládež. Významem těchto preventivních programů je děti smysluplně zabavit a snažit se, aby spolu dokázaly bez problémů komunikovat a pomáhat si. Snaží se také o to, aby zde mohly děti řešit své problémy a těžkosti. Ať se týkají školy, nebo něčeho jiného.

Programy podporující pracovní uplatnění

Na děti a mladistvé jsou kladeny, co se týká práce a vzdělávání, vysoké nároky. Uplatnit se na pracovním trhu je celkem náročné, jelikož se stále zvyšují kvalifikační požadavky. Nezaměstnanost a kriminalita jsou spolu úzce spojeny. Tyto programy jsou jednoduchou prevencí, jak předcházet kriminálnímu chování. Cílem je mladým lidem nabídnout práci a zaměstnat je.

Komunitní programy

Komunitní programy se snaží o spolupráci mezi jakýmkoliv skupinami. Jedná se o programy, které jsou organizované v malém regionu jen s nějakou stejně zaměřenou skupinou lidí. Tyto programy se musí zaměřovat na všechny možnosti sociálního selhání. Častým komunitním programem je škola, která se zaměřuje na děti a rodiče. Snaží se, aby nedocházelo ke školnímu selhávání, a aby byla flexibilita výukových programů.⁵⁴

Rozdělení prevence dle obsahu:

a) situační

Situační prevence se zaměřuje na druhy kriminality, které se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Staví na zkušenostech a snaží se kriminogenní podmínky minimalizovat. K tomu jsou používány režimové, fyzické a technické formy ochrany. Nejlépe se tento druh prevence uplatnil při majetkové

⁵⁴ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 261-279 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

trestné činnosti. Situační prevence je celkově úspěšná, ale je založena na správné volbě opatření, finančním a personálním zajištění. Odpovědnost za situační prevenci nese Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR a zejména občané a obce.⁵⁵

„Principy situační prevence kriminality

- *odstranění cíle (např. výplaty bankovním převodem),*
- *odstranění úmyslu spáchat trestný čin (např. pořádek v domě, zavřená okna v přízemí),*
- *ztížení dostupnosti (např. využití mechanických zábranných prostředků),*
- *odchýlení pachatele (např. instalace elektrického zabezpečovacího systému),*
- *zvýšení možností dopadení pachatele (např. připojení zabezpečeného objektu na pult centralizované ochrany),*
- *kontrola vstupu do objektu (např. vrátnice, recepce, přístupový systém),*
- *stanovení rolí a jejich dodržování (např. provozní pravidla ve firmě – jednoznačná identifikace cizích osob),*
- *snížení výnosnosti činu pro pachatele (např. barvou znehodnocené peníze),*
- *dohled (např. průhledné ploty)*
- *design prostředí (např. zanedbané či upravené prostředí, osvětlení).“⁵⁶*

Rozdělení situační prevence kriminality:

1. **Primární** – poskytuje informace celé společnosti.
2. **Sekundární** – je zaměřena na riziková místa ve městě. Chrání občany instalací kamerového systému, nebo častým dohledem policie v ulicích.
3. **Terciární** – se snaží zabránit pachatelům v páchání trestné činnosti.⁵⁷

b) Sociální

Sociální prevence se zařazuje do sociální politiky. Jedná se o aktivity, které ovlivňují proces socializace a sociální integrace. Je také zaměřena na změny týkající se

⁵⁵*Prevence kriminality: Systém prevence kriminality v ČR* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁵⁶*Městská policie Karlovy Vary: Situační prevence kriminality – teorie a praxe* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://mpkv.cz/cs/situacni-prevence-kriminality>

⁵⁷*Městská policie Karlovy Vary: Situační prevence kriminality – teorie a praxe* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://mpkv.cz/cs/situacni-prevence-kriminality>

nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, díky kterým jsou nejčastěji páchany trestné činnosti. Efektivita tohoto druhu se nedá přesně určit. Lze ji jen odhadnout z hlediska sociálních perspektiv jedinců.⁵⁸

c) Prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů

Prevence viktimmnosti se zaměřuje oběti trestných činů. Nabízí skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství. Poskytuje také trénink v obranných strategiích, aby se oběti mohli ochránit před trestnou činností.⁵⁹

5.1 Primární prevence

Tento druh prevence se zaměřuje na širší okruh lidí, například na mládež. Poskytuje se v rodinách, školách a v místních společenstvích. Pozitivně je ovlivňuje, působí na ně výchovně a poskytuje poradenské aktivity. Také se snaží o to, aby mládež využívala smysluplně svůj volný čas a měla pozitivní přístup ke zdravému životnímu stylu.⁶⁰

Primární prevence vytváří aktivity, pomocí kterých se předejde problémům, sníží se následky spojené se sociálně patologickými jevy, minimalizují se dopady na společnost a zamezí se rozšíření.

Druhy primární prevence:

a) specifická primární prevence

Jedná se o aktivity a služby zaměřující se na populaci, u které lze předpokládat negativní vývoj. Snaží se tomuto vývoji předcházet, nebo alespoň omezit. Primárně – preventivní programy se zaměřují na určité cílové skupiny, které jsou ohroženější a rizikovější. Chtějí předejít vzniku sociálně patologických jevů a omezit rizikové chování.

⁵⁸Prevence kriminality: Systém prevence kriminality v ČR [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁵⁹Prevence kriminality: Systém prevence kriminality v ČR [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁶⁰ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 141 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

„Specifická primární prevence může být realizována jako:

- **všeobecná** - je zaměřena na cílovou skupinu např. třídu, u které není zatím specifikováno, nebo nejeví známky rizikového chování,
- **selektivní** - je zaměřena na primární cílovou skupinu - ta část populace, u které chceme zamezit vzniku rizikového chování,
- **včasná intervence** (někdy nazývaná též jako indikovaná prevence) - předchází sekundární prevenci, tj. přímé individuální práci s klientem.⁶¹

b) nspecifická primární prevence

Jedná se o metody a přístupy, při kterých chtějí rozvíjet harmonickou osobnost a také rozvíjet jejich zájmy, nadání nebo pohybové aktivity. Snaží se o smysluplné využití volného času. Tento druh primární prevence by se rozvíjel, i kdyby se nevyskytovaly žádné sociálně patologické jevy.⁶²

5.2 Sekundární prevence

Tato prevence se zaměřuje na určitou skupinu lidí. Jedná se o osoby, u kterých je vysoké riziko, že se stanou pachateli kriminálních činů nebo jsou jinak ohroženi. Řadí se sem i lidé závislí na alkoholu, drogách nebo gambleři. Sekundární prevence se také zaměřuje na sociální prostředí, sociální vztahy a na rizikové faktory ohrožující společnost.

⁶¹ ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012* [online]. MŠMT, 2009 [cit. 2018-11-26]. Dostupné z file:///C:/Users/HP_G450/Downloads/MB_38_2009_61_Strategie_prevence_SPJ2009_2012.pdf

⁶² ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012* [online]. MŠMT, 2009 [cit. 2018-11-26]. Dostupné z file:///C:/Users/HP_G450/Downloads/MB_38_2009_61_Strategie_prevence_SPJ2009_2012.pdf

5.3 Terciární prevence

Terciární prevence se zaměřuje na známé pachatele trestných činů. Snaží se o zamezení opakování kriminální činnosti. Pomáhají jim najít si nové bydlení, zajistit práci nebo je motivují k doděláním si nového vzdělání.⁶³

⁶³ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 141 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

6 Kazuistiky

„Případová studie neboli kazuistika je způsob práce s jednotlivým případem, kdy přehledně, podle předem daného schématu, uspořádáme všechna fakta, která jsou nám o případu známa, a následně ji analyzujeme.“⁶⁴

Kazuistika je úspěšná metoda v mnoha oblastech, ve kterých se používá. Podle případové studie je možné hlouběji pochopit celý příběh, i když některé souvislosti nejsou na první pohled patrné. To pak napomáhá ke zvolení nejlepšího řešení případu.⁶⁵

6.1 Kazuistiky mladistvých

V jednotlivých kazuistikách popíši příběhy mladistvých, které jsem já sama poznala. Dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů a na jejich vyžádání, nebudou zmíněny jejich jména, nebo konkrétní informace, podle kterých by byla možná identifikace. Všechny kazuistiky budou sepsány pravdivě, podle jejich vyprávění a pohledu na situaci.

S dívkou z kazuistiky č. 1 jsem se seznámila přes její rodiče. Má celkem bouřlivé dospívání, a ani trestným činům se vyhnula. V jejím případě hrála velkou roli parta jejích starších přátel. V tomto příběhu jsem měla možnost oslovit i její matku, která mi příběh odvyprávěla i z jejího pohledu. Dívka za své trestné činy dostala trest, který je v jejím případě prospěšný.

Chlapec z kazuistiky č. 2 je můj dobrý přítel a bývalý spolužák. Jeho příběh se liší tím, že dnes je to již dospělý muž. Jeho dětství a dospívání bylo velice těžké, jelikož neměl fungující rodinu. Žil pouze se svoji matkou, která svoji funkci matky neplnila. O chlapce neměla zájem, nevěnovala se mu. Na úkor těchto podnětů začal páchat kriminální činy, za které byl potrestán.

S chlapcem z kazuistiky č. 3 jsem se seznámila v mém zaměstnání. Jelikož má ke mně důvěru, tak mi celý svůj příběh odvyprávěl. Tento chlapec se potýká s kriminálním chováním, jelikož nemá úplnou rodinu. Žije jen s matkou, která nedokáže vydělat dostatečné množství financí na uživení rodiny. I on byl za trestné činy potrestán.

⁶⁴*Kurz pro výchovné poradce veřejnost: HadjMousová, Z.: Případová studie - Kazuistika [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737>*

⁶⁵*Kurz pro výchovné poradce veřejnost: HadjMousová, Z.: Případová studie - Kazuistika [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737>*

6.1.1 Kazuistika č. 1

Mladistvá AM je 16letá dívka, žijící ve městě. Opakovaně se svými staršími kamarády experimentovala s návykovými látkami, a to převážně s marihuanou a alkoholem. Marihuanu také nabízela svým mladším kamarádům ze základní školy. K této trestné činnosti docházelo pouze při účasti její party přátel. Uvedla, že s marihuanou a alkoholem experimentovala již nějakou dobu, a to pouze při trávení volného času se svými přáteli. Podle jejich slov drogu nabídla jen jednou své mladší kamarádce.

AM byla za tento trestný čin uznána vinou. Odsoudili ji za nedovolenou výrobu a držení omamných a psychotropních látek a jedů, §187, dle trestního zákona č. 140/1961 Sb. Dostala trest odnětí svobody po dobu 12 měsíců. Jelikož je AM nezletilá, byl trest zmírněn. Trestní opatření bylo podmíněně odloženo na zkušební dobu 14 měsíců a nařízeno výchovné opatření, a to dohled probačního úředníka.

AM žije se svými rodiči a mladší sestrou. Její rodina je plně funkční, nejsou v ní žádné zásadní problémy. Nejsou agresivní, ani nepoužívají fyzické tresty. Matka VM je vysokoškolsky vzdělaná a pracuje v menším podniku na pozici účetní. Otec DM má vystudované střední odborné učiliště a žije se jako dělník ve větším podniku. Jejich zaměstnání není časově náročné. Není nad rámec standardní pracovní doby. Oba rodiče mají se svoji dcerou dobré vztahy. Více ale inklinuje ke svoji matce, protože s ní tráví více času. Její sestra je 13letá dívka. Žačka 8. ročníku základní školy. Se svoji sestrou AM má také dobré vztahy, ale volný čas spolu příliš netráví.

AM má ukončený 9. ročník základní školy. Její studijní průměr nikdy nebyl příliš dobrý, proto nastoupila na Střední odborné učiliště na obor kuchař – číšník. V prvním ročníku, po dvou měsících, se rozhodla studium ukončit. Studium jí nebavilo a domnívala se, že vzdělání pro život není potřebné. Po ukončení studia si nenašla žádné zaměstnání ani brigádu. Podle jejich slov nechtěla mít žádné povinnosti.

Před spácháním zmíněného trestného činu měla AM výchovné problémy. Rodiče bez odborné pomoci řešili útěk z domova, lhaní a občasné záškoláctví. Matka uvedla, že i několikrát přišla domů pod vlivem alkoholu nebo návykové látky, našla i krabičku cigaret. Rodiče s ní tyto situace několikrát řešily, ale skončilo to jen hádkou. Jejich dobré vztahy se tím ale nezničily. Podle slov AM chtěla jen trávit čas se svoji partou přátel a vyzkoušet vše, co oni nabízeli. Nechtěla se před nimi ponížít, nebo vypadat jako srab. Také nechtěla řešit školu ani jiné povinnosti.

Jelikož byl mladistvé nařízen dohled probačního úředníka, byli domluveni na pravidelných schůzkách. V prvních měsících se s probačním úředníkem scházela jednou týdně. Jelikož na sjednané konzultace docházela pravidelně a nenaskytly se žádné problémy, byly jí zmírněny na jednu za čtrnáct dní a později dokonce jednou za měsíc.

Během konzultací si AM podala přihlášku na střední odborné učiliště a od září nastoupila do prvního ročníku znovu na obor kuchař – číšník. Na odbornou výuku i na praktickou výuku dochází pravidelně, a již nemá problémy se záškoláctvím. Od vyučujících je hodnocena dobře, průměr si oproti základní škole vylepšila.

S původní partou přátel se již nestýká. V kontaktu zůstala jen s jednou dívkou z party, kterou označila jako svoji nejlepší přítelkyni. Během studia na nové škole si našla jiné přátele. Díky nim se začala věnovat novým zájmům. Podle jejich slov si i navzájem pomáhají a podporují ve škole. Má plány i na letní prázdniny. Ráda by si našla brigádu. Nejlépe někde v restauraci, aby si získala nové zkušenosti ke studiu.

6.1.2 Kazuistika č. 2

Mladiství EH byl 13letý chlapec, žijící v menším městě. Měl svoji partu kamarádů, ve které byl na pozici tzv. vůdce party. Se svými přáteli ve večerních hodinách pod vlivem alkoholu poničili veřejný majetek. Zničili několik laviček v místním parku, posprejovali budovu školy, a také na budově školy rozbili několik oken.

EH byl za tyto trestné činy uznán vinným. Byl odsouzen dle trestného zákona za Poškození cizí věci. Soudem mu byla nařízena ochranná výchova. Byl na 6 týdnů umístěn do diagnostického ústavu. Na základě komplexního vyšetření bylo doporučeno mladistvého umístit do dětského domova. EH byl do dětského domova umístěn ve svých 14 - ti letech.

Po umístění do dětského domova nedokázal respektovat vychovatelky ani ostatní děti. Často lhal, nedodržoval pravidla a z dětského domova utíkal. Po přibližně půl roce se jeho chování zlepšilo. Pravidla začal respektovat, do školy chodil pravidelně, bez žádných neomluvených hodin, našel si i nové přátele. Také pravidelně navštěvoval svoji rodinu. Měl soudem nařízené návštěvy jednou za měsíc na dva dny.

Mladistvý před zmíněným trestným činem žil pouze se svoji matkou. Jeho matka má základní vzdělání. Od narození EH nepracovala, byla vedena na úřadu práce. Často

byla pod vlivem alkoholu nebo nějaké omamné látky. Chlapci se nevěnovala. Neměl žádnou výchovu. Také se v jejich domácnosti často střídali matčini partneři. Někteří používali fyzické násilí, jak na matku, tak na chlapce. EH otce nemá. Zemřel těsně před narozením mladistvého. Byl to cizinec, pocházel z Albánie, ale v České republice žil od svých 25 let. Oproti matce byl o 20 let starší. Byl vyučený tesař a tím se také živil. Mladistvý má také 3 starší sestry (ani jeden ze sourozenců nemají společného otce). Ani jedna ze sester se se svoji matkou nevidá. Chlapec svoji nejstarší sestru nezná. Viděl ji pouze na fotografii. S ostatními je v kontaktu, ale pravidelně se nesetkávají.

EH ukončil základní školu s průměrnými výsledky a se zhoršenou známkou z chování. Byl přijat na střední školu, na kterou ve svých 15 letech nastoupil. Ovšem kvůli špatným výsledkům ji neukončil, jelikož nebyl připuštěn k maturitní zkoušce. Znovu opakoval čtvrtý ročník, ale opět se mu nepodařil, proto vzdělání ukončil.

Před spácháním zmíněných trestných činů měl EH výchovné problémy. Svoji matku nerespektoval, lhal ji, utíkal z domova. Nerespektoval ani vyučující ve škole. Na Základní škole měl také neomluvené hodiny, za které dostal dvojku z chování. Byl přistižen i při drobných krádežích. Občas se i domů vracel pod vlivem alkoholu.

Dnes EH opět žije se svoji matkou. Vrátil se k ní ve svých 19 letech, kdy ukončil vzdělání, a proto musel opustit dětský domov. 2 roky od opuštění dětského domova nepracoval, nechodil na brigády ani se nevrátil do školy. Podle jeho slov nechtěl mít žádné povinnosti. Před rokem ho nedostatek financí donutil najít si práci. Pracuje jako dělník v menší firmě. Práce ho příliš nebaví, ale pravidelné finance potřebuje. Rád by si něco ušetřil, aby si mohl dokončit vzdělání a dělat práci, která by ho bavila.

6.1.3 Kazuistika č. 3

Mladiství DM je 17letý chlapec žijící v menším městě. Opakovaně se dopustil drobných krádeží v místním obchodě. Ve většině případů se jednalo o krádeže potravin, občas také kosmetiky. Zmíněnou trestnou činnost páchal necelé 2 měsíce. Páchal ji vždy sám a na stejném místě.

DM nepřekročil hranici 4 999 Kč. Jedná se tedy o přestupek, za který byl správním úřadem uznán vinným. Dle § 8, zákona 251/2016 Sb. mu byla uložena pokuta ve výši 2 000 Kč.

Mladistvý žije v neúplné rodině. Jeho rodiče se před 10 lety rozvedli, jelikož se potýkali s nevěrou ze strany otce. DM zůstal v domácnosti se svoji matkou. Jeho matka je vyučená švadlena, ale ze zdravotních důvodů tuto práci vykonávat nemůže. Pracuje na poloviční úvazek jako uklízečka v kancelářích a pobírá částečný invalidní důchod. Jejich finanční situace není příliš dobrá. Po zaplacení všech povinných splátek jim příliš financí nezbyvá. Jeho otec je vyučený automechanik a tím se také živí. Má vlastní autoopravnu, která je v okolí vyhlášená. Před 5 lety se znovu oženil a narodil se mu další syn. Preferuje spíš přísnější výchovu, ale s DM má vztahy dobré. Navštěvují se pravidelně po 14 dnech. DM s ním rád tráví svůj čas. Oblíbil si i svoji nevlastní matku a svého nevlastního bratra.

DM neměl na základní škole žádné problémy. Většinou měl průměrné známky. Po ukončení základní školy přešel na střední odborné učiliště se zaměřením na automechaniku. Ani v této škole nemá žádné problémy. Jeho výsledky se zlepšily. Studuje s výborným prospěchem. Studium ho baví a po ukončení středního odborného učiliště chce nastoupit na nástavbové studium a dodělat si maturitu.

DM před spáchaným přestupkem neměl žádné výchovné problémy. V domácnosti pomáhal, ani ve škole větší výchovné problémy neměl. Věnoval se sportu a rád pomáhal otcí s opravami automobilů. Přes letní prázdniny chodil pravidelně od svých 15 let na brigády, aby finančně pomohl své matce.

Mladistvý během studia chodí na brigádu za účelem splácení pokuty. Náklady splácí v měsíčních splátkách pravidelně a včas. Za brigádu je rád a chce na ni docházet i po splacení dluhu. Domluvili se také s jeho otcem, že mu bude přispívat vyšší alimenty, aby se zlepšila jejich finanční situace.

6.2 Zhodnocení případových studií

Kazuistika č. 1

V kazuistice č. 1 je popsán příběh mladistvé AM ve věku 16 let, která se dopustila trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů. Tento trestný čin byl spáchán, jelikož nevhodně trávila svůj volný čas. Trávila ho s partou svých přátel, se kterými s drogami a alkoholem experimentovala. Drogy také nabízela svým mladším přátelům.

Mladistvá v době činu měla výchovné problémy. Lhala, utíkala z domova, nechodila do školy. Za trestný čin dostala trest odnětí svobody po dobu 12 měsíců. Trestní opatření bylo podmíněně odloženo na zkušební dobu 14 měsíců a nařízeno výchovné opatření, a to dohled probačního úředníka. S probační a mediační službou spolupracovala aktivně. Na sjednané schůzky docházela pravidelně a včas. Během spolupráce

s probačním úředníkem se vrátila zpět do školy a přestala se vídat se svoji partou přátel. V kazuistice je viditelné, že probační a mediační služba splnila svoje očekávání.

V kazuistice je také patrné, že v případě AM byla hlavní příčina tohoto chování parta přátel. Nechtěla o své kamarády přijít a nechtěla se před nimi ztrapnit. Byla pod jejich vlivem a dala jen na jejich názor. V případě AM se v rodině nenašly žádné negativní jevy. Rodina je úplná a ve všech ohledech funkční. Rodiče AM neustále podporují a jsou pyšní na to, jak se její chování po nástupu na novou školu zlepšilo.

Kazuistika č. 2

V kazuistice č. 2 je popsán příběh mladistvého EH ve věku 13 let, který se dopustil trestného činu poškození cizí věci. Tento trestný čin byl spáchán, jelikož mladistvý byl pod vlivem alkoholu. Byl také učiněn s partou jeho přátel. V tomto příběhu nehrála roli parta vrstevníků, jelikož on sám byl za tzv. vůdce party, ale souvisí s nezájmem ze strany jeho matky. Jeho rodina byla neúplná a zcela nefunkční. Matka, se kterou žil, nebyla pro EH dobrým příkladem. Nepracovala a často střídala partnery. EH neměl řádnou výchovu, ani oporu ze strany matky.

Po spáchání trestného činu byl EH umístěn do diagnostického ústavu a po 6 týdnech převezen do dětského domova. Po umístění do dětského domova se jeho chování nezlepšilo. Trvalo nějakou dobu, než si nová pravidla přivlastnil a naučil se s nimi žít. Díky dětskému domovu se jeho chování zlepšilo, více se soustředil i na školu, ve které se snažil, ale bohužel ji nezvládl dokončit.

Mladistvý se během trestného činu potýkal s výchovnými problémy. Nedokázal respektovat svoji matku, lhal ji, utíkal z domova. Dopustil se i drobných krádeží. Občas byl i pod vlivem alkoholu. Tyto situace se po umístění do dětského domova neopakovaly. Dnes, již v dospělosti trestné činy nepáchá, lituje všech, které způsobil a už by je neopakoval.

Kazuistika č. 3

V kazuistice č. 3 je popsán příběh 17letého chlapce. DM se dopustil přestupku. V obchodě opakovaně kradl převážně potraviny a kosmetiku. Za tento přestupek mu byla uložena pokuta ve výši 2 000Kč.

Na tento přestupek měla vliv jeho rodina. Má rozvedené rodiče. Žije jen s matkou, otce vídá pravidelně po 14 dnech. Matka i otec o DM jeví zájem, snaží se mu věnovat a dát mu vše, co je potřeba. Problémem v jeho rodině jsou finance. Matka, která živí rodinu, nedokáže vydělat dostatečné finance, jelikož má zdravotní problémy a nemůže pracovat na plný úvazek. Otec pravidelně posílá alimenty, ale i tak to nestačí na splácení veškerých povinných splátek. Po domluvě, jeho otec zvýšil alimenty, aby se již tato situace neopakovala.

Mladistvý neměl žádné výchovné problémy. V domácnosti často své matce vypomáhal. Vypomáhal i svému otci v jeho autoopravně. Ani ve škole problémy neměl. Naopak studuje s výborným prospěchem.

Po zmíněném přestupku si našel stálou brigádu, na kterou chodí pravidelně o víkendech. Z vydělaných peněz splácí pokutu. Splácí ji v měsíčních splátkách, pravidelně a včas.

Závěr

Kriminalita dětí a mladistvých je stále více aktuální a diskutované téma. Je to závažná problematika naší společnosti. Je to vizitka naší společnosti a naší výchovy. Počet trestných činů způsobených dětmi a mladistvými neustále stoupají. Také způsoby páchaní trestných činů se rozšiřují. Nejčastější trestné činy mladistvých je majetková trestná činnost, mravnostní trestná činnost, drogová kriminalita a nebrání se ani násilí proti jednotlivci či skupině. Páchané trestné činy mladistvými jsou také vynalézavější a brutálnější. Nebývají příliš promyšlené, ale spíše jsou páchány pod vlivem momentální situace. Často je také páchají ve spolupachatelství.

Mladiství jsou mladí lidé, kteří procházejí složitým (životním) obdobím. Jsou zranitelní a hodně ovlivnitelní negativními jevy ze svého okolí. Žijí v době, kdy je svět hodně uspěchaný a jsou na ně kladeny vysoké nároky.

Z uvedených případových studií je patrné, že nejvýznamnějšími příčinami delikventního chování je nevhodné rodinné prostředí. Rodiče často pracují více než by měli, a na mladistvého to má negativní vliv. Díky ukvapenému životu se potýká s nevhodnou výchovou, s nedostatkem podpory a porozumění. Na děti a mladistvé má také vliv neúplnost a nefunkčnost rodiny. To vše vede k tomu, že dnešní mladiství nedovedou řešit náročné situace, nevědí si s nimi rady, proto se uchylují ke lhaní a agresivnímu chování. Nevhodné rodinné prostředí se dá také spojit se záškoláctvím. S tím jsou dále spojené neomluvené hodiny a problémy ve škole. Také k tomu patří rostoucí agresivita a citová deprivace. To vše je spojeno se šikanou, ať ve škole nebo mimo ni, s braním drog či s experimentováním s alkoholem.

Z kazuistik také vyplývá, že na delikventní chování mladistvých mají také vliv jejich vrstevníci. Mladí lidé jsou ve věku, kdy kamarádi pro ně znamenají opravdu hodně. Nechtějí být v něčem pozadu, nechtějí být k posměchu, proto zkouší věci, které by je dřív ani nenapadly. A tím se dostávají k drogám a alkoholu, se kterými experimentují, mohou ničit veřejný majetek či používat agresivitu vůči druhým. Zejména mladí lidé ve věku 15-18 let přestávají vnímat rodiče či učitele jako autoritu, na kterou by měli vzhlížet a respektovat ji, ale vnímají jen své vrstevníky.

Sankce uložené dítěti či mladistvému jsou důležitou součástí výchovné metody. Je důležité, aby mladiství byli za spáchané trestné činy potrestáni. Trest by měl být přiměřený a pro mladistvého prospěšný, aby se tyto situace již neopakovaly. Dle

kazuistik je úspěšným trestem dohled probačního úředníka nebo uložená pokuta. Ke zlepšení došlo i po umístění do dětského domova, to už je ale radikální řešení situace.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. OSMANČÍK, Otakar a Zdeněk ŠVANCAR. *Kriminalita mládeže: studie o mladistvých delikventech*. Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů, 1969. 211 s.
2. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 232 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
3. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.
4. ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. 144 s. ISBN 80-86795-05-5.
5. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 288 s. ISBN 978-80-247-2907-7.
6. TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4.
7. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). 192 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
8. JAROŠOVÁ, Darja. *Úvod do komunitního ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2007. Sestra (Grada). 100 s. ISBN 978-80-247-2150-7.
9. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8
10. PROCHÁZKA, Roman. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 247 s. ISBN 978-80-247-4451-3.
11. KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). 176 s. ISBN 978-80-247-2333-4.
12. LÁTALOVÁ, Klára. *Agresivita v psychiatrii*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). 240 s. ISBN 978-80-247-4454-4

13. JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení relaxačních technik, dospívání hyperaktivních dětí*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). 240 s. ISBN 978-80-247-2697-7.
14. KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché (Grada). 696 s, ISBN 978-80-247-4331-8.
15. KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). 392 s. ISBN 978-80-247-1411-0.
16. ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.

Elektronické zdroje

1. *Kriminologie: Stav, struktura a dynamika kriminality* [online]. [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/stav>
2. *Zákony pro lidi: Trestní zákoník* [online]. AION CS, s. r. o. 2010-2018, 2018 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
3. *Kriminologie: Vznik kriminologie, kriminologické školy* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/vznik>
4. *Psychotesty a testy osobnosti online: Disociální porucha osobnosti* [online]. PhDr. Michaela Peterková, 2016 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <http://www.psychotesty.psyx.cz/texty/disocialni-porucha-osobnosti.htm>
5. *WikiHow dělat cokoliv...: Jak poznat člověka s asociální poruchou osobnosti* [online]. [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.wikihow.cz/Jak-poznat-%C4%8Dlov%C4%9Bka-s-asoci%C3%A1ln%C3%AD-poruchou-osobnosti>
6. *O psychologii: Kdo je asociál* [online]. 2016 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/116-kdo-je-asocial/>
7. *Drogy: Kriminalita s drogami spojena* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://drogy1.webnode.cz/kriminalita-s-drogami-spojena/>

8. *O psychologii: Rané zneužívání drog u dětí a mladistvých* [online]. 2016 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/322-rane-zneuživani-drog-u-deti-a-mladistvych/>
9. *Prevence kriminality: Systém prevence kriminality v ČR* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
10. *Městská policie Karlovy Vary: Situační prevence kriminality – teorie a praxe* [online]. [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://mpkv.cz/cs/situacni-prevence-kriminality>
11. *Kurz pro výchovné poradce veřejnost: Hady Moussová, Z.: Případová studie - Kazuistika* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=3737>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012* [online]. MŠMT, 2009 [cit. 2018-11-26]. Dostupné zfile:///C:/Users/HP_G450/Downloads/MB_38_2009_61_Strategie_prevence_SPJ2009_2012.pdf
2. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. 3 s. ISBN 978-80-7421-120-1.
3. ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb. Občasný zákoník* [online]. [cit. 2018-11-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
4. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník* [online]. [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>